

De (straf)rechter in de samenleving, tussen strafmaat en morrend volk

Debat over de rechtspraak op 5 november 2009 in wijkhuis De Poorten in Tilburg.

Populisme versus nuance

“Ontsla die rechters!” kopte De Telegraaf op 21 september. De krantenkop verwoordt de stem van ‘het morrend volk’, maar staat haaks op de voor rechters zo kenmerkende nuance.

Op de dag dat in Tilburg zo'n zestig mensen bij elkaar komen voor een debat over de rechtspraak, doet de krant van wakker Nederland opnieuw van zich spreken. Het dagblad publiceert – te vroeg - een onderzoek van de Raad van de Rechtspraak. Conclusie: “85 procent van de Nederlanders vindt rechters te soft”. In een vraaggesprek met debatleider Richard Engelfriet verwijst hoogleraar strafrecht Theo de Roos naar het onderzoek. Hij stelt er andere cijfers tegenover: in de jaren zeventig waren Nederlandse rechters veel softer.

De Roos: “Qua strafmaat zitten we nu op Europees niveau.”

Geen respect meer

Er is geen respect meer voor de rechtspraak, concludeert Tony van der Meulen in zijn gesproken column. Ter illustratie houdt hij De Telegraaf van 21 september omhoog. De kop van het openingsartikel is ook achterin de zaal goed leesbaar: ‘Ontsla die rechters’. Joost Eerdmans, voorzitter van het Burgercomité tegen Onrecht, zei dit naar aanleiding van de zaak Saban B. De gewelddadige vrouwenhandelaar mocht van het gerechtshof in Arnhem tijdelijk de gevangenis verlaten om zijn pasgeboren baby in Turkije te bezoeken, maar keerde niet terug.

Populistische uitspraken

Van der Meulen maakt zich zorgen over het feit dat Nederlanders niet meer opkijken tegen de rechterlijke macht. Hij ziet maar één remedie tegen de golf van populistische uitspraken over de rechtspraak die ons land overspoelt: meer openheid.

Een vrouw uit het publiek adviseert de aanwezige rechters zich niks aan te trekken van het in haar visie alom heersende gebrek aan diepgang en recht te spreken met hun hart. In haar pleidooi voor meer nuance krijgt ze bijval van rechter Marjorie Kok: “In onze tak van sport is het niet zwart-wit, maar grijs. En het is de uitdaging om dat goed over te brengen.”

Blijven uitleggen

Rechtsprekend Nederland moet blijven uitleggen waar het mee bezig is. Dat maakt het oordeel over de rechtspraak ook milder, zo blijkt uit onderzoek. De Roos: “Als je mensen goed informeert over een zaak en hen dan vraagt een vonnis uit te spreken, komen ze met straffen die dichterbij liggen bij wat de rechter oplegt.”

De rechtspraak in Nederland doet ook hard zijn best om vonnissen begrijpelijker te maken. Maar sommige overwegingen krijg je echt niet uitgelegd in drie zinnen op de televisie of in een paar regeltjes in de krant. En dat is wel eens frustrerend, verzucht rechter Lameijer.

Desastreuze uitspraak

Verwijzend naar de desastreuze uitspraak in de zaak Saban B., wil een man uit het publiek weten waarom het onmogelijk is rechters te ontslaan. "Als ik een ernstige fout maak, dan moet ik bij m'n baas komen en dan helpen jullie hem mij te ontslaan."

Theo de Roos legt uit dat een verkeerde inschatting iets anders is dan een fout. Het ene rechtcollege kan een zaak anders interpreteren dan het andere. En als de rechtbank een verkeerde inschatting maakt, kan die in hoger beroep worden rechtgetrokken.

Het gebeurt ook wel dat niet integere rechters wordt verzocht op te stappen. Het basisprincipe is echter dat een rechter niet bang hoeft te zijn dat zijn baas – lees de politiek - hem ontslaat. Dat zou zijn onafhankelijkheid in de weg staan.

Veroordeeld door de media

Lameijer: "Soms hebben de media iemand die voor de rechtbank verschijnt, al lang veroordeeld. Dan moet je als rechter je rug recht houden." Het alternatief, dat sommige mensen uit de zaal ook hebben geopperd, is standaard straffen voor elk delict. Lameijer: "We moeten niet de kant op van: de politie pakt je op, kijkt in de computer welke straf er staat op wat je zou hebben gedaan, en je bent veroordeeld." Zo lopen onschuldige burgers het risico ten onrechte te worden veroordeeld. Bovendien kijkt een rechter niet alleen naar het strafbare feit, maar ook naar de persoon van de verdachte. De Roos: "Als we standaard straffen gaan toepassen voor elk delict, lijdt ook de morrende burger daar onder als hij of zij zelf een keer voor het hekje moet verschijnen."

Goeie tip voor een burgemeester

"Waarom zegt een rechter nooit: ik heb het fout gedaan?" wil een vrouw uit het publiek weten. "Da's ook een goeie tip voor een burgemeester!", zegt Engelfriet, verwijzend naar Ruud Vreeman, die vindt dat hem niks te verwijten valt in de Midi-kwestie. Lameijer meent dat rechters in sommige gevallen best hun excuses zouden mogen aanbieden. De Roos valt hem bij: "Bij een echt uitglijder moet je dat toegeven. Zo snel mogelijk."

Verlag: Caroline Moerland

Foto's: Wilfried Scholtes

Tilburg, november 2009